REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia.
BRAȘOV, piața mare Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primesc. Manuscripte nu se retrimet.
INSERATE se primesc la ADMINISTRAȚIUNE în Brașov și la următórele Birourĭ de anuncĭurĭ:
In Viena: M. Dukes Nachf. Max. Augenfeld & Emerich Lesner, Heinrich Schalek. Rudolf Mosse. A. Oppeliks Nachf. Anton Oppelik. In Budapesta: A. V. Goldberger, Ekstein Bernat. In Hamburg: Karolyi & Liebmann.
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. — Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
RECLAME pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LXIII.

„GAZETA“ iese în fiăcare ¢i.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl.
N-riĭ de *Duminecă* 2 *fl.* pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe treĭ lunĭ 10 fr.
N-riĭ de *Duminecă* 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-niĭ colectorĭ.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare Têrgul Inuluĭ Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe treĭ lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl. — Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 118. Brașov, Sâmbătă 27 Maiŭ (9 Iunie). 1900.

Apelul lui Koerber.

A sosit așadéră după atâtea svêrcolirĭ și „ora ultimă“ a actualuluĭ parlament austriac. Nicĭ-odată, de când acéstă adunare representativă a imperiuluĭ poliglot stă sub zodia obstrucțiuniĭ, nu s'a făcut din partea guvernuluĭ o declarațiune maĭ gravă, decât a făcut'o ministrul-președinte Koerber în ședința de alaltăerĭ a camereĭ deputaților, în care s'a redeschis „Reichsrath“-ul.

O fóie germană din Viena ¢ice, că a fost o declarațiune a falimentuluĭ parlamentar, căcĭ apelul ce l'a adresat șeful guvernuluĭ către partide a făcut impresiunea, că el însușĭ și-a perdut speranța, că se vor maĭ îndrepta lucrurile. Așa nu s'a vorbit într'un parlament austriac nicĭ-odată. Șeful guvernuluĭ s'a pus în fața luĭ ca un acusator, care amenință.

Adevĕrul este, că, desigur urmând unuĭ impuls maĭ înalt, d-l Koerber a ridicat de astă-dată diapasonul până a amenința cu disolvarea Camereĭ, ba și cu maĭ mult decât atât, cu ceva până acum necunoscut, caracterisat prin cuvintele: „décă speranța, că partidele din Cameră se vor reculege în ultima oră — și acésta oră a sosit — nu se va împlini nicĭ acum, atuncĭ nu se ivesce necesitatea de a scóte statul din acéstă cértă de limbă periciósă și a-i libera terenul pentru munca economică dorită de poporațiune“.

Uniĭ ¢ic, că acest nou stadiu va fi înlocuirea parlamentuluĭ și a legeĭ cu guvernul și cu ordonanțele, alțiĭ ¢ic, că va fi un stadiu reacționar al octroăreĭ, care póte duce la revisuirea constituțieĭ și érășĭ alțiĭ se tem, că va fi însu-șĭ absolutismul nedeghisat.

Orĭ și cum, situațiunea a ajuns la un punct de radicală întórcere.

Ceea ce am prevĕ¢ut s'a împlinit. Cehiĭ bine au înțeles, că, din punctul de vedere al politiceĭ lor, eĭ cu tóte insistările ce s'au făcut, chiar și din partea coróneĭ nu maĭ puteau ceda, fără sĕ dobândéscă un echivalent pentru ordonanțele de limbă desființate în urma obstrucțiuneĭ germane. Și așa au și procedat.

Imediat după apelul ministruluĭ-președinte, s'a redicat vorbitorul Cehilor, Dr. Herold, și a declarat, că Cehiĭ nu vor urma apeluluĭ, fiind-că eĭ nu consideră stările de față ca stărĭ de ordine și de lege, până-ce nu se va îndrepta érășĭ ce s'a pĕcătuit în contra lor în Octomvre anul trecut.

Tótă speranța, ce o maĭ avea Koerber era, că îĭ va succede presidentuluĭ comitetuluĭ esecutiv al dreptei, polonuluĭ Javorski, de a forma o „majoritate a partidelor doritóre de a lucra“, carĭ sĕ facă cu putință resolvarea problemelor celor maĭ urgente în interesul statuluĭ. Deja alaltăerĭ s'a sciut, că încercarea luĭ Javorski a suferit fiasco. Aristocrațiĭ boemĭ, Slaviĭ de sud și clericaliĭ germanĭ n'au voit sĕ audă de-o eschidere a Cehilor tinerĭ din majoritate și au cerut sĕ se țină o altă ședință, la care sĕ fiă invitațĭ și Cehiĭ.

Acéstă ședință a comitetuluĭ esecutiv s'a ținut erĭ, însĕ fără a se aduce nicĭ o decisiune. A fost de față și ministrul-președinte, care a asigurat din nou, că guvernul nu póte nicĭ într'un cas sĕ facă concesiĭ Cehilor, căcĭ atuncĭ ar obstrua Germaniĭ; ér décă Cehiĭ vor continua tactica lor, va trebuĭ sĕ se întêmple, ce a pre¢is.

Intr'aceea însĕ nu s'a primit propunerea polonă, ca sĕ se declare, că majoritatea partidelor din drépta a încetat de a esista; ér Slaviĭ de sud au venit cu-o propunere mijlocitóre pentru a face posibilă votarea budgetuluĭ provisoric.

Vor maĭ urma după acésta póte că unele pertractărĭ între partide și între aceste cu guvernul, dér în fond sórtea parlamentuluĭ de față este decisă.

Viitorul este acoperit încă cu vĕlul secretuluĭ. Ce complicațiunĭ se vor maĭ nasce în Austria și în raporturile acesteia cu Ungaria nu se póte prevedé.

Se pare însĕ, că décă nu cumva în ultimul minut al „oreĭ ultime“ se va îndupleca totușĭ guvernul de a face Cehilor măcar o concesiune pe jumĕtate, cu care aceștia sĕ-șĭ pótă justifica o eventuală părăsire a obstrucțiuniĭ, atuncĭ în adevĕr în Austria nu se va maĭ trata de o crisă parlamentară, ci chiar de o crisă constituțională.

„Reichsrath“-ul.

(Declarațiunea luĭ Koerber. — Apel în ora ultimă. — Cehiĭ nu cedéză.)

Alaltăerĭ în 6 Iunie n. „Reichsrath“-ul austriac a fost redeschis.

La începutul ședințeĭ guvernul a presentat proiectul de lege privitor la *cvotă*, după-care a urmat cetirea raporteior, propunerilor și petițiunilor. Cehiĭ au presentat *patru miĭ* de petițiunĭ, la carĭ s'au înscris *patru sute* de vorbitorĭ. Maĭ întâiŭ s'a început cetirea propunerilor, așa că la cetirea petițiunilor nu a venit rêndul nicĭ la 4 óre d. a.

La ora 4 ședința eșì de-odată din cadrul monotonieĭ, căcĭ președintele *Fuchs* întrerupe cetirea hârtiilor întrate la birou și declară, că înainte de a închide ședința, dă cuvêntul ministruluĭ președinte *Koerber*. Deputațiĭ din tóte pĕrțile grăbiră spre banca ministerială, ér Cehiĭ încunjurară formal pe ministru-președinte. După o liniște de câte-va momente luà cuvêntul

Ministru-președinte ***Koerber***: Incepe prin a spune, că deși la ordinea ¢ileĭ este prima cetire a proiectuluĭ de provisoriu budgetar, totușĭ Camera n'a ajuns la el și nicĭ evenimentele ședințeĭ actuale nu permit începerea desbatereĭ. Declară, că guvernul nu consideră votarea proiectuluĭ de provisoriu, ca un semn al încredereĭ, ci numaĭ ca o recunóscere a necesitățiĭ de stat. Prin acésta nu vré sĕ ¢ică însĕ, că guvernul de față este un guvern, care ar vré sĕ conducă afacerile numaĭ de a¢ĭ pe mâne. Ca guvern austriac îșĭ vede problema în a face dreptate tuturor popórelor imperiuluĭ.

Dolezall (Ceh, stând la spatele ministruluĭ, dă semn Cehilor și un sgomot infernal se produce la Cehĭ): Fiă-căruĭ popor? Spune-o, te rog, încă odată. Și noĭ facem parte din popórele Austrieĭ, și noĭ cerem dreptate. — Ministrul vré sĕ-șĭ continue vorbirea, dér Cehiĭ îl întrerup mereu cu strigărĭ de „*oho!*“

Koerber: Da, *fiă-căruĭ popor* ținem sĕ-i facem dreptate, fiind-că numaĭ așa putem spera, că vom puté ajunge în fine la pacea interióră în imperiu. Guvernul are un program politic bine precisat (Intreruperĭ la Cehĭ. Președintele sună clopoțelul.) Unul din scopurile nóstre cele maĭ importante, póte fi recunoscut din *proiectele de lege pentru limbă*, presentate de guvern. Principiile acestor proiecte nu sunt în sine discutabile. (Viĭ contra¢icerĭ la Cehĭ.) *Guvernul primesce bucuros modificărĭ*, décă acele sunt dorite de partidele interesate și décă ele *pot sĕ armonieze cu interesul statuluĭ.* (Intreruperĭ.) Proiectele de lege a limbilor sunt un teren, pe care partidele pot sĕ se întâlnéscă și sĕ-șĭ întindă mâna pentru o seriósă împăcare. Legea acésta ține sémă, în mare mĕsură, de viua dorință a representanților poporuluĭ cehic, ca limba luĭ sĕ se validiteze în serviciul intern (Contra¢icerĭ la Cehĭ.)

Al doilea punct al programuluĭ nostru, nu este la aparență politic, ci *economic.* Punem marĭ silințe, ca desvoltarea nóstră economică sĕ o promovăm cu deplină energiă. Nu neg, că resultatele de până acuma sunt bagatele. Dér d-vóstrĕ cunóscețĭ causele scițĭ, că *mânile ne sunt legate.* Guvernul crede, că prin atitudinea luĭ de până acum, n'a provocat neîncrederea nicĭ uneĭ partide. (Contra¢icerĭ la Cehĭ). El nu vré sĕ provóce pe

---

FOILETONUL „GAZ. TRANS“.

Din viața Regeluĭ Carol.

(Introducere la „Reminiscences of King of Roumania“, de Sidney Whitman).

— Fine. —

Se ¢ice, că Regele Carol este adênc convins, că maximele, ce a căutat tot-déuna sĕ le pună în aplicare, sunt singurele cu putință, pe care se póte sprijini în ¢ilele nóstre o monarchiă cu temeliă democratică. Dér întru acésta e vĕdit, că el caută sĕ atribue unuĭ principiu ceea-ce, cel puțin în casul sĕu, se datoresce în mare parte însușirilor intuitive ale uneĭ personalitățĭ deosebite. Tóte maximele, luate fiă-care în parte, sunt fórte bune, dér nu se pot aplica tot-déuna. Nu a recunoscut însu-șĭ Kant, că în cursul uneĭ lungĭ esperiențe ca învĕțător, el nu a putut nicĭ-odată sĕ pună cu succes în practică acele precepte, pe care se întemeiéză *pedagogia* sa? Astfel multe din greutățile, pe carĭ Regele Românieĭ le-a întêmpinat, au fost de așa fel, încât aplicațiunea pregătită dinainte a orĭ-căror precepte séu maxime, nu ar fi putut ajunge nicĭ-odată sĕ le biruéscă. Printre acestea, trebue sĕ amintim crisele grele, pe care, din când în când, le-au produs în România luptele violente dintre partidele politice. Astfel, în vremea rĕsboiuluĭ franco-german, când simpatiile Românilor erau tóte pentru Francia, posițiunea sa fù fórte grea. Dușmănia reutăciósă, ce întêmpina atuncĭ, a dus răbdarea luĭ până la cele de pe urmă marginĭ, și el a mers până la amenințarea cu abdicațiune.

Un bărbat maĭ slab șĭ-ar fi părăsit postul. Asemenea în 1888, când o rĕscólă țĕrănéscă stîrnită prin intrigile partidelor politice părea, că amenință sĕ nimicéscă resultatele atâtor anĭ de muncă: chiar uniĭ bărbațĭ politicĭ cu multă esperiență, credeau, că dinastia Hohenzollern nu se va maĭ puté susținé nicĭ șése lunĭ încă în România. Uniĭ au sfătuit pe Rege, ca sĕ întrebuințeze forța și sĕ tragă asupra turburătorilor. El nu voì însĕ sĕ facă acésta. Regele se mulțumì sĕ înlocuéscă Ministerul și sĕ cheme la putere pe ceĭ din oposițiune. Șirul întêmplărilor, ce a urmat, a dovedit, că hotărîrea sa a fost cea bună. Dér crisa, fără îndoială cea maĭ mare din timpul domnieĭ luĭ, și în acelașĭ timp încercarea de căpetenia pentru energia sa și dibăcia sa politică, a fost aceea, care a provenit din situațiunea ne maĭ pomenită de grea a Românieĭ, în vremea rĕsboiuluĭ ruso-turc din 1877; esistența însă șĭ a Românieĭ era la mijloc. In „Amintirĭ“ se va găsi arătarea amĕnunțită a aceleĭ situațiunĭ.

Regele, în puterea uneĭ convențiunĭ, a lăsat pe Rușĭ sĕ tréca prin România. Insĕ Rușiĭ nu au primit alianța în condițiunile acceptabile, pe carĭ Româniĭ o doreau. Când lucrurile au mers rĕu pentru Rușĭ în Bulgaria, erau just nevoițĭ sĕ cheme în ajutor pe România, a căreia armată stĕtea pe malurile Dunăreĭ. Regele, séu cum era pe atuncĭ Principele Carol, cu instinctul sĕu de militar, și maĭ mult încă, în casul de față, de bărbat politic, care vede departe, doria mult, ca România sĕ ia parte la rĕsboiŭ. El era însĕ hotărît sĕ nu între în luptă, décă va intra, decât ca putere beligerantă neatêrnată. Astfel el a stat la o parte, cu statornicia, riscând primejdiile, carĭ puteau sĕ se nască pentru România, și maĭ cu sémă pentru el, din nemulțumirea Rusieĭ. In acelașĭ timp Rușiĭ fură învinșĭ în luptele din jurul Plevneĭ. El însĕ tot stĕtea la o parte; nu cu un refus de-adreptul și hotărît, ci cu ocolirĭ și amânărĭ, carĭ înfuriau maĭ mult pe Rușĭ. Căcĭ în acele grozave lunĭ a luĭ Iulie și August 1877, în carĭ soldațiĭ lor muriau ca muscele, eĭ puteau privi întréga armată română stând gata mobilisată, dér în nemișcare, la o depărtare de puține césurĭ la nord, lângă Dunăre, neclintită în fața tuturor chemărilor în ajutor a Rușilor. La sfîrșit Rușiĭ fură nevoițĭ sĕ priméscă condițiunile Principeluĭ Carol, sĕ convie, ca el sĕ aibă comanda neatêrnată a trupelor române, și chiar sĕ pună un mare numĕr de corpurĭ rusescĭ sub comanda sa.

Atuncĭ, înainte ca sĕ tréca douĕ-¢ecĭ și patru de césurĭ, fostul locotenent prusian pornì, după-ce în patru lunĭ de-arêndul a jucat cu Rușiĭ acelașĭ joc, pe care l'au jucat și eĭ, și după-ce chiar în acel joc el i-a bătut. Décă Rusia nu ar fi primit cererile sale, nicĭ un singur Român nu ar fi întrat în acéstă luptă, în urma căreia Suveranul lor a dobêndit atâta falà. Posiția sa de Domn al Românilor nu-i permitea sĕ caute gloria militară pentru el însu-șĭ, deși caracterul sĕu de Hohenzollern trebuia sĕ-l imboldéscă la acésta. Astfel la 11 Septemvre, lupta dela Grivița, care s'a dat impo-

nicĭ o partidă. Noi, domnilor, am fost chemațĭ într'o *casă de bolnavĭ*, și considerăm de prima nóstră datoriă a face liniște. Misiunea nóstră este de a veghia, ca bóla parlamentului sĕ nu créscă și sĕ nu fiă transplantată asupra statului și a poporațiunei. Avem încă speranță, că cérta de naționalitate a partidelor va înceta, orĭ se va îndrepta într'atâta, ca sĕ nu inundeze statul.

Dér — puteți sĕ-mĭ credețĭ d-lor — *este ora ultimă, în care mai putem spera acésta*. Décă ea nicĭ acum nu se va împlini, atuncĭ pășesce pe plan urgenta necesitate, sĕ scótem statul din cérta periculósă și sĕ deschidem teren muncei economice, dorită de poporațiune. Ar fi o *negligență sinucigașă*, décă interesele nóstre economice ar trebui sĕ zacă nemișcate în lupta înădușitóre, și nu mai e de suportat, ca guvernul de diminéța până séra sĕ se ocupe tot numai cu cérta de limbă.

D-lor, *lucrurile nu mai pot merge astfel*. Imputernicirile, ce le dă constituția guvernului, nu sunt numai drepturĭ, ci și un advertisment pentru guvern, ca *în casurĭ escepționale sĕ dispună pe rĕspunderea sa. Nicĭ unui interes de partid nu-i este permis sĕ devină atât de puternic, încât interesul de stat sĕ fiă supus domnirei lui*. Trebue sĕ se pună întrebarea și trebue sĕ se rĕspundă, pe care parte este dreptatea; pe partea statului, a legei și a ordinei, séu pe partea disordinei, care a devenit regulă? (Sgomotóse întreruperĭ din partea Cehilor). De aceea, *vĕ rog* cât mai călduros, punețĭ mai pe sus de tóte legea, ordinea, statul și interesele lui, pentru-ca până mai este încă timp, sĕ se susțină neatacate instituțiunile publice. (Aplause de o parte, sgomot prelungit de altă parte).

Dr. *Herold* (Ceh) declară, că starea în care se află statul e tristă în adevĕr, dér ea n'a fost creată de obstrucțiunea blândă a Cehilor, ci de evenimentele celor trei anĭ din urmă. Cehii vor și ei restabilirea păcii naționale, însĕ pe basa egalei îndreptățirĭ. *Poporul cehic se va ridica din tóte puterile contra regulării în înțeles absolut a cestiunei limbei* (Vii aprobărĭ pe băncile Cehilor).

Erĭ s'a ținut a doua ședință.

Conferența socialistă în Brașov.

Despre decursul conferenței partidei social-democratice, ce s'a ținut Duminecă și Lunĭ în Brașov, și despre care am făcut amintire în numĕrul de erĭ al „Gazetei", mai dăm adĭ câte-va amănunte:

S'au înfățișat, precum se afirmă, 42 de delegațĭ. După-ce s'a constituit conferența și s'a cetit raportul partidei, la care au vorbit mai mulțĭ, a urmat la ordinea dilei „organisația partidei", cu privire la care s'a cetit raportul în limba germană, maghiară și română. Apoi s'a primit o resoluțiune, în care se dice:

„Face parte din partid fiă-care aderent al principielor social-democrației, care sprijinesce după putință partidul intelectual și material și nu se face culpabil de nicĭ o faptă necinstită. Unui membru al acestui partid nu-i este permis a face parte din nicĭ un partid politic, nicĭ a fi activ pentru un astfel de partid.

„In fie-care an se va ține o conferență generală a partidului social-democrat din Transilvania, căreia îi incumbă a se sfătui și a lua decisiunĭ asupra tuturor afacerilor, ce ating partidul".

Intre telegramele de felicitare s'a aflat și una dela presidiul partidului social-democratic din Germania, ér alta dela presidiul partidiului social-democratic din Austria.

*

In ședinta a doua s'a raportat asupra punctului: „*Politica de naționalitate și socialismul*".

Raportorul, Fr. Nemeth, (oficial la casa districtuală a bolnavilor din Brașov) întroduse resoluțiunea, ce avea sĕ o propună conferenței, dicĕnd, că cestiunea de naționalitate este numai un mijloc de a abate atențiunea poporațiunei muncitóre dela apĕrarea intereselor ei de clasă. Social-democrația nisuesce la pacea națională prin egala îndreptățire a tuturor popórelor Ungariei; trebue decĭ sĕ se opună energic ațîțărilor ultraiștilor naționalĭ și, de pildă, „sĕ deslușéscă pe proletarii românĭ, că nu de aceea le merge rĕu, fiindcă îi stăpânesce Maghiarul". Căcĭ proletarul maghiar trăesce în aceeașĭ miseriă ca și el (?), ci este de vină reaua ordine socială pentru starea de miseriă actuală a poporului.

După aceea a propus următórea *resoluțiune*, care s'a și primit cu unanimitate:

„Conferența generală a partidei social-democratice din Transilvania, întrunită în 3 și 4 Iunie 1900, declară, că ține la ideia de stat unguréscă, și recunósce rolul de conducĕtor politic al poporului maghiar cum s'a desolvat în viața de stat millenară. „Acéstă egemoniă nu este atinsă în nicĭ un mod prin art. de lege 44 din 1868, care garantéză egala îndreptățire a tuturor naționalităților representate în Ungaria în privința limbistică și culturală.

Cu atât mai mult pretinde partidul social-democratic din Transilvania stricta esecutare a acestei legĭ.

„Stând pe basa ei, social-democrația *condamnă nisuințele ațîțate de ultraiștĭ naționalĭ, ce trec peste cadrul citatei legĭ*, și adecă atât pe acele, carĭ țintesc la desnaționalisarea ginților nemaghiare, cât și pe acele, carĭ au de scop ruperea unor popóre de țéra mamă și alăturarea lor la alte formațiunĭ de stat. Social-democrația condamnă aceste nisuințe de ambele părțĭ:

1) pentru-că ele sunt de natură de a ține ferecate numĕróse puterĭ intelectuale, de a împedeca desvoltarea culturală a popórelor din Ungaria și de a împedeca progresul economic priincios;

2) fiind-că părerea utopistă nutrită și lățită artificial de către ultraiștii maghiarĭ ca și când în interesul statului ungar ar trebui sĕ se creeze un popor maghiar în privința limbistică și națională unitar organisat, oferă pretextul pentru paralisarea estinderei drepturilor politice;

3) pentru-că tendințele agresive ale ultraiștilor maghiarĭ produc pe partea atacată a naționalităților resistență, ceea-ce face, ca prosperitatea lucrării comune economice și culturale în Ungaria sĕ sufere scădere.

„Considerând tóte aceste, partida social-democrată din Transilvania, privesce cu atât mai vêrtos ca problemă a ei de a se opune pretutindenĭ energic ațîțării prin ultraiștii naționalĭ, fiind-că ațîțarea națională contribue a ține înăbușite divergențele de clasă domnitóre și a abate poporul muncitor dela apĕrarea intereselor sale de clasă.

„Ungaria póte sĕ devină un stat de cultură și înfloritor numai, décă — cum se întêmplă în statele mai înaintate — poporul lucrător promovéză prin participarea sa conscientă la viața politică, și printr'asta bunăstarea generală.

„Prin aceea dér, că social-democrația, luată ca antipatriotică, stăruesce pentru egala îndreptățire politică a tuturor cetățenilor statului, fără deosebire de naționalitate și de confesiune spre a da masselor muncitóre ale poporațiunii posibilitatea, de a-șĭ apĕra interesele ei de viață pe calea validitării politice cu mijlóce legale; prin aceea mai departe, că se străduesce de a uni prin toleranță națională și frățietate internațională tóte popórele și nemurile acestei țerĭ, ca sĕ fiă solidarĭ aderențĭ ai statului ungar — ea se dovedesce ca singurul partid politic, care este pĕtruns de adevĕrata iubire de patriă. Politica poporațiunii muncitóre pretinde înainte de tóte solidaritatea ei internațională".

A mai urmat punctul, prin care s'a cerut votul universal, care, după cum scim, este un punct principal al programului socialist. In fine s'a vorbit despre pressa socialistă.

*

Resoluțiunea de mai sus s'ar păré, că desfășură un program favorabil egalei îndreptățirĭ a naționalităților. In fond însĕ, abstrăgĕnd dela postulatul introducerei votului universal, care este temeiul „estinderei drepturilor politice", programul de mai sus nu însémnă, decât o susținere a *statului quo* în Ungaria și o perpetuare a tristelor stărĭ politice de fața. Căcĭ ce valóre practică are postulatul de a se esecuta legea naționalităților, când este sciut și dovedit, că garanțiile acestei legĭ sunt atât de insuficiente, încât nu numai că dela început legea nu s'a esecutat, dér ea a servit și servesce și astădĭ chiar, ca mijloc pentru succesiva maghiarisare forțată, și decĭ pentru promovarea tendințelor agresive ale ultraiștilor maghiarĭ. Ce folos, că social-democrații declară a opune șovinismului estrem lupta de clase, când de altă parte îi dau în glas?

A veni și a dice, că *orĭ ce nisuință, ce trece peste cadrul neisprăvitei legĭ de naționalitățĭ, trebue condamnată*, însémnă de a denega *a priori* dreptul cetățenilor din sînul popórelor nemaghiare, pentru care a fost adusă acea lege, de a nisui pe cale și cu mijlóce legale la îndreptarea inperfecțiunilor acelei legĭ, prin urmare a-le pune odată pentru tot-déuna drugul la pórta, prin care ar puté ajunge la o „egală îndreptățire cinstită".

Cu astfel de program socialiștii vin numai în ajutorul șovinismului dominant, pe care, de altă parte, îl declară de stricăcios. Cu resoluțiunĭ, ce conțin privitor la principiul egalei îndreptățirĭ, atâtea contradicerĭ și in care nisuințele naționale, carĭ nu se mulțămesc cu „nessze semmit, fogd meg jol" (n'a nimic și prinde-l bine) al legei de naționalitate, se mai timbréză și calumniază pe de-asupra ca dușmane integrității statului, social-democrații nu vor puté face pe nimenĭ sĕ crédă, că ei voiesc „cinstita egală îndreptățire".

Nu *cosmopolitismul*, ce-l propagă doctrina social-democratică, sub firma de „frățietate și solidaritate internațională", póte salva situațiunea naționalităților nemaghiare, ci numai un *naționalism* curat, cinstit, prevĕdĕtor și cu înțelegere și inimă pentru nĕcasurile poporului.

Pericolul în China.

Situația în China devine din di în di mai gravă. Evenimentele se desfășură cu celeritate spre o mare încurcătură, al cărei sfîrșit póte sĕ fiă un mare conflict sângeros.

In *Taku* s'au început deja, precum am semnalat și erĭ ostilitățile între Boxerĭ și soldații americanĭ. Amiralul german *Kempf* a primit dela guvernul sĕu deplină împuternicire pentru a lua mĕsurile cele mai energice în scutul Germanilor, carĭ locuesc în *Tien-Cin*.

Este mult remarcabilă emulatiunea dintre cele două puterĭ marĭ, carĭ jócă rol conducĕtor adĭ în China, adecă *Rusia* și *Anglia*. Deja cu câte-va dile înainte s'a arătat din parte americană disproporția între puterea armată a Rusiei și a celorlalte puterĭ interesate. Rusia are adĭ în apele Chinei mai bine de 20,000 de soldațĭ, fapt, care bagă în rĕcorĭ pe Anglia. Guvernul engles se teme serios, că Rusia va pescui în turbure tocmai acum, când Anglia n'a sfîrșit încă cu rĕsboiul din Africa sudică, unde se află aprópe toțĭ soldații ei.

„*Times*" din Londra a primit o telegramă din Peking, care spune, că Rusia a oferit guvernului chinez trupele sale de cazacĭ pentru sugrumarea rĕscólei Boxerilor. La ofertul acesta, asupra căruia va avé sĕ decidă *Chungli-jamen*-ul chinez, „Times" îșĭ face observările sale dicĕnd: „Interesul Angliei nu permite, ca o altă putere sĕ aibă rol conducĕtor la restabilirea ordinei în China, și cu atât mai puțin póte da acest rol unei puterĭ, care, cum arată esperiența, ar puté veni în ispita de-a esploata acest rol în paguba celorlalte puterĭ și spre folosul sĕu. Datoria Angliei este, *de a lua în mâna ei conducerea*... Orĭ cum ar fi, *Anglia trebue sĕ-șĭ validiteze egemonia* cu cea mai mare energiă și urgent"....

Așadér Anglia vré și aicĭ sĕ fiă mai mare și mai tare. Intrebarea e numai, cum îi va succede.

*

Representanții Franciei, Rusiei, Angliei, Germaniei și Belgiei au adresat guvernului chinez un ultimat, în care amenință cu ocuparea Pekingului milităresce, décă în timp determinat nu va pune capĕt rĕscólei Boxerilor.

*

Intr'aceea se vestesce, că representanții puterilor sunt fórte îngrijațĭ de sórtea orașului *Tien-Cin*, deórece Boxerii se pregătesc a-l asedia formal.

La Londra situațiunea din China e considerată, ca estrem de gravă. După scirile de până acum Boxerii au omorît doi Englezĭ. Din *Peking* se anunță, că împĕrătésa regentă, care uresce din suflet pe strĕinĭ, a decis sĕ părăséscă Peking și sĕ se refugieze în interiorul imperiului. Impĕrătésa a luat tóte mĕsurile pentru acésta. Acest pas al împĕrătesei ar dovedi, că ea va sprijini și pe viitor acțiunea Boxerilor.

*

Despre *isprăvile Boxerilor* se mai anunță la Bruxella, că ei au pus mâna pe tóte liniile ferate, ceea-ce face ca situațiunea sĕ fiă și mai periculósă. Circulația pe trenurĭ a încetat.

---

triva părerei sale, îl găsi la postul sĕu și șése-spre-dece mii de Rușĭ și Românĭ*) fură ucișĭ și rănițĭ sub comanda sa; probabil, că au fost în acea luptă în o singură di un numĕr de morțĭ mai mare, decât acela al tuturor perderilor Angliei în tóte rĕsbóiele sale dela Crimeia încóce. Fără îndoială, că acesta a fost un fapt eroic și cu tóte că greu se póte socoti ca o acțiune însemnată, când o comparăm cu acele tactice, ca ale lui Fabius, care au precedat'o și a căror conducere, până ce sosesce momentul psicologic, cer o tăriă de voință de oțel. Rare-orĭ *politica dilatorie*, pe care Bismarck a înaintat'o cu atâta iscusință față cu Benedetti, a găsit pe cine-va, care sĕ o întrebuințeze mai cu dibăciă decât Regele Carol cu acest prilegiŭ. Și deși resultatele ei, în urmă au fost micșorate prin hotărîrile congresului dela Berlin, totușĭ ea a adus neatêrnarea României și întemeiarea ei ca Regat.

*

Regele Carol este German prin marea sa iubire a naturei. La Sinaia, reședința sa de vară, el se uită la copacii sĕi cu aceeașĭ dragoste, ce avea și marele sĕu compatriot, principele Bismarck. El petrece concediile ce-șĭ ia mai cu sémă în localitățĭ romantice, la Abbazia pe albastra Adriatică, séu în Elveția. Mai în fiă-care an el merge la Ragatz și se simte fericit în mijlocul liniștiților burghezĭ elvețianĭ.

Aci e cu neputință sĕ-șĭ ascundă identitatea sa; însĕ el face tot ce e cu putință, spre a evita pe nesuferiții turiștĭ de unele naționalitățĭ, carĭ alérgă cu curiositate, ca sĕ vadă pe regĭ. Și-i face o nemărginită plăcere politeța simplă a locuitorilor cu obicĭnuitul lor salut: „Herr König beehren Sie uns baldwieder": (d-le Rege, sĕ ne facĭ cinstea sĕ mai vii curênd la noi).

Ii place asemenea sĕ rĕtăcéscă în voiă necunoscut printre vechile zidirĭ ale orașelor, așa la Viena séu la München, sĕ visiteze galeriile artistice, adunând idei asupra mijlócelor de-a dobêndi și pentru poporul sĕu ceva din comórele de cultură, pe care le admiră în centrele cele marĭ de civilisațiune. El chiar a adunat cu marĭ jertfe personale o respectabilă galeriă de tablourĭ la Bucurescĭ și la Sinaia.

Décă am stăruit puțin cam pe lung asupra însușirilor personale ale Regelui și asupra metodei sale politice, scopul mi-a fost sĕ ajut pe cetitorul „Amintirilor", ca sĕ aprecieze ce om este, și astfel sĕ înțelégă mai lesne causa și efectul, și sĕ-șĭ dea sémă, cum s'a putut face, că ceea-ce părea cu neputință, s'a schimbat în fapt îndeplinit. Acésta ni-se pare, că e cu atât mai trebuitor, cu cât însĕ-șĭ „Amintirile", — care sunt mai curênd o „viață", decât însemnărĭ diluice, — sunt concepute în un spirit de nepărtinire fără sémĕn, lipsite de orĭ-ce patime. Scrisorile, mai ales acele scrise Regelui de către tatăl sĕu, pe lângă, că ne oferă simpatica priveliște a duióselor raporturĭ dintre tată și fiu, fac cinste spiritului fără témă al acestui din urmă, care le-a publicat. Și chipul cum, fără ascundere și prefacere, situațiunile cele mai durerόse sunt arătate, nu póte se nu atragă simpatia și respectul cetitorului. In fapt acéstă scriere cuprinde unele părțĭ, pe carĭ amorul propriu al multora i-ar fi oprit de a-le publica. Acésta este însĕ ceea-ce îi imprimă cea mai de netăgăduită garanțiă de adevĕr, lăsând în acelașĭ timp, deplina libertate cetitorului, ca sĕ-șĭ alcătuéscă singur judecata sa.

---

*) Românii avură în acea luptă 2659 morțĭ și rănițĭ.

SCIRILE DILEI.

— 26 Maiŭ v.

Cărţi postale „agitatorice.“ Firesce, numai „valahe“ pot sĕ fiă. Nu scim, décă au vĕdut vre-odată şoviniştii dela foile unguresci astfel de cărţi postale. Meşterĭ în scorniturĭ, ei dic că le-au vĕdut, ba spun chiar, că decĭ şi sute de mii din ele sunt trimise din România în Ungaria. Mai sciu sĕ spună dumnialor, că aceste cărţi postale, *ilustrate* vedĭ bine, sunt în stare sĕ bage ură în „Valahĭ“ contra Maghiarilor, căcĭ ilustraţiile lor cuprind, horrendum dictu, tot ce póte fi mai primejdios pentru salutea „ideii de stat“ şi a „statului naţional maghiar“. In urma acésta nu ni-ar surprinde de loc, décă şoviniştii ar alerga în galop pe întreg cuprinsul ţerii şi ar aduna câte-va esemplare de astfel de „ilustrate“, apoi le-ar pune grămadă pe piaţa Clujului séu a Budapestei şi li-ar da foc. Dér pare-ni-se, că la flacăra unui foc de felul acesta nu se vor încăldi din simplul motiv, că cărţile postale de care vorbesc, sunt numai în bolnava lor închipuire. Pe aicĭ pe la noi cel puţin nu sunt.

Impĕratul Germaniei în Paris? Diarul „Gaulois“ a produs mare sensaţiă în Paris cu scirea, că împĕratul Germaniei ar fi fost în capitala Franciei şi că ar fi visitat esposiţia. După spusele diarului amintit, împĕratul în cel mai strict incognito a mers cu trenul dela gară drept pe terenul esposiţiei. Mai întâiŭ a visitat pavilionul Germaniei, care pe-atuncĭ încă nu era deschis. Impĕratul n'a fost mulţumit cu arangiarea pavilonului şi a ordonat a se face anumite schimbărĭ, prin ceea-ce s'a întârdiat deschiderea. După unii, împĕratul a stat în Paris 24 óre, după alţii 48. Deşi „Gaulois“ susţine, că acéstă scire a primit'o din isvor de tot sigur şi spune, că o susţine şi o va susţine cu hotărîre contra orĭ-cărei eventuale încercărĭ de desminţire, totuşĭ puţinĭ sunt, carĭ sĕ dea credĕmênt scirei, mai vêrtos fiind-că asemenĭ soirĭ despre împĕratul Germaniei au mai născocit şi de altă-dată gazetele de bulevard din Paris.

O tristă petrecere de Rosalii. In comuna Retfalu din comitatul Győr, tinerii maghiarĭ au arangiat în diua de Rosaliile lor o petrecere cu joc în cârciuma comunală. După ce li-s'a urcat rachiul la cap, ei scóseră bricegele şi ridicară „fokoş“-urile, începênd a se junghia şi a se toca în cap unii pe alţii. O adevĕrată baiă de sânge se născù în cârciumă, însu-şĭ primarul satului, care voise sĕ facă pace, primì douĕ împunsĕturĭ de cuţit. Au rĕmas morţĭ pe loc Szovat D. şi Fekete B., ér dintre ceilalţĭ mulţĭ au fost greu rĕniţĭ. Gendarmeria a prins pe cei ce au luat parte la bătăiă, dér ucigaşii nicĭ până adĭ nu s'au putut constata. Sunt renumiţĭ în tóte părţile ţĕranii ungurĭ de pe pustele Ungariei pentru sĕlbătăcia lor. Pentru ce óre kulturegyletiştii, nu caută a cultiva pe acei conaţionalĭ sĕlbaticĭ şi necioplitĭ ai lor, căcĭ acolo li-ar fi terenul de activitate, ér nu în sînul poporului român, care n'are nicĭ o lipsă de cultura ungurĕscă?!

Lâna românéscă. Serviciul zootehnic de pe lângă ministeriul agriculturei va trimite dilele acestea probe de lână românéscă la numĕróse case marĭ comerciale din Europa şi America. Actualmente lâna românéscă, deşi e de o fórte bună calitate, se vinde pe preţurĭ fórte micĭ. Prin trimiterea probelor în streinătate se speră, că pe viitor lâna se va desface pe preţurĭ mai covenabile.

Şters din registre. Cancelaria ordinelor, în urma unui decret regal, a şters din registrele sale şi a ridicat dreptul de-a purta decoraţiunĭ românescĭ pe Andrei Vizanti, care a fost condamnat în lipsă la 5 anĭ închisóre. Vizanti avea ordinele „Stéua Românieĭ“ şi „Coróna Română“ în gradul de comandor.

Logodnă. Din Haga ni se anunţă logodna d-lui *Dr. Alexandru Crăciunescu* din Timişóra cu d-ra *Hortensia E. Gelderblom* din Haga.

Pictorul Grigorescu fiind fórte greu bolnav a fost nevoit sĕ revie în România dela Paris, unde fusese numit membru în juriul român al esposiţiei. In locul d-lui Grigorescu a fost numit pictorul Simonidy. Pictorul Grigorescu a luat cu sine şi cele 16 tablourĭ pe carĭ nu le-a putut espune în pavilionul Românieĭ dela esposiţie din causa lipsei de spaţiu.

Tren, care dă 'n părete. Din *Hamburg* se vestesce, că un tren venind din Frankfurt, a deraiat tocmai în gară şi s'a isbit de păretele staţiunei. In urma puternicei sguduirĭ, dece pasagerĭ au fost rĕnitĭ, trei fórte grav.

Cap de om într'o geantă. Poliţia din *Seghedin* a primit sĕptĕmâna trecută un „dar“ estraordinar pachetat într'o geantă. Era un cap de om despărţit de trunchiŭ şi douĕ óse de braţ. Aceste părţĭ de cadavru par a fi ale unei femei. Poliţia urmăresce pe autorul crimei.

Rĕsboiul.

Prin ocuparea Pretoriei, Englesii şĭ-ar fi ajuns în parte scopul urmărit dela începutul rĕsboiului. Acum Burilor, carĭ s'au retras în munţĭ, nu li-a mai rĕmas, decât lupta de guerilla, care nu mai póte avé decât o importanţă episodică. Ceea-ce face însĕ grijĭ Englesilor, este atitudinea alianţei Africanderilor, carĭ au ţinut, cum scim, un mare congres, în care au ridicat protest energic contra anexiunei republicelor din partea Angliei. Prin acésta a păşit pe teren o nouă putere.

*

Din *Pretoria* se vestesce, că generalul *Botha* a luat *dictatura*. El a dat un manifest, prin care declară de nevalabile tóte legile şi ordinaţiunile de până acuma şi face cunoscut, că Burii vor continua lupta.

*

„*Gazeta de Colonia*“ publică o scrisóre a d-lui Reitz, secretar de stat al Transvaalului, care se esprimă astfel:

„Guvernul engles a declarat, că cheltuelile rĕsboiului vor fi suportate de Burĭ, însĕ aceştia nu vor fi în stare sĕ plătéscă nimic după sfîrşitul rĕsboiului. Prin urmare, Anglia va trebui sĕ scótă banii dela minele de aur, ér acestea vor fi grevate cu 50 la sută din veniturile lor imediate. Astfel instigatorii rĕsboiului, d-nii Rhodes, Vernerbeit şi ceilalţĭ, carĭ au voit rĕsboiul, vor suferi cei dintâiŭ.

„Adăogaţĭ la acésta, că Englesii vor avé de întreţinut o garnisónă de 50,000 de ómenĭ în republicele bure, ale căreĭ cheltuelĭ vor trebui de-asemenea sĕ fiă suportate de minele de aur. De îndată-ce se vor retrage trupele englese, revolta va isbucni pretutindenĭ şi va dura nu anĭ de dile, ci vécurĭ“.

Institutul „Haţiegana“.

Direcţiunea institutului „Haţiegana“ din Haţeg a adresat acţionarilor sĕi următórea înscinţare:

„P. T. Domnule! Vĕ înscinţăm cu tótă stima, că firma institutului de credit şi economii, societate pe acţii „*Haţiegana*“ în Haţeg, pe basa decisiunei tribunalului reg. ung. din Deva dto 12 Martie 1900 Nr. 2502 *s'a împrotocolat în registrul firmelor comerciale.*

„In urma acesteia avem onóre a Vĕ comunica, că direcţiunea institutului a decis, în şedinţa sa de constituire ţinută adĭ în 3 Iunie n. a. c., privitor la restul de 70% neplătit al capitalului de acţii, — ca sĕ se solvéscă, începênd dela *1 Octomvrie 1900, în rate de câte 10% şi în termine consecutive de trei-trei lunĭ.*

„Fie-care acţionar însĕ voind póte plăti şi mai multe rate de-odată, eventual întrégă valórea nominală restantă a acţiilor subscrise.

„După sumele neplătite punctual, se plătesc 6% interese de întârdiere, dér décă şi după 2 provocărĭ urmate în sensul statutelor, acţionarul totuşĭ nu ar plăti, direcţiunea are dreptul sĕ nimicéscă respectivii Nrĭ de acţii subscrise, emiţĕnd altele în loc, ér ratele deja plătite trec la fondul de reservă — tóte acestea conform §-lui 11 din statute.

„După ratele plătite, institutul asigură conform statutelor 6%, ér după acţiile a căror valóre nominală s'a plătit întrégă, acţionarii primesc, pe anul următor după plătire, dividenda statorindă de respectiva adunare generală ordinară.

„Din şedinţa direcţiunei institutului de credit şi economii „Haţiegana“, societate pe acţii în Haţeg — ţinută în 3 Iunie n. 1900“.

Cu distinsă stimă:

M. Bontescu m. p., director esecutiv. *Ioan Munteanu* m. p., comptabil.

Literatură.

„**Anuarul III** al societăţii pentru crearea unui fond de teatru român pe anii 1899—900“. Acest anuar a apărut în Tip. Ciurcu & Comp. şi conţine: Discursul de deschidere al preşedintelui Ios. Vulcan rostit la deschiderea adunărei generale din Sĕlişte în 18 (30) Iulie 1899. — Din juneţa lui Eminescu (o lucrare a d-lui Nic. Petra-Petrescu, cetită în adunarea dela Sĕlişte, conţinĕnd mai multe momente interesante din juneţa lui Eminescu); Istoricul societăţii române de diletanţĭ „Progresul“ din Făgăraş, de Dr. I. Turcu. „Mişcarea teatrală la noi în 1899“ de Vas. Goldiş. Biografiile membrilor fundatorĭ ai Societăţii pentru crearea unui fond de teatru român, publicate de V. Goldiş (Archiepiscopul şi Metropolitul Dr. Victor Mihaly, Dr. I. Raţiu, Eugeniu de Mocsonyi, Dr. Iosif Gall, David P. Simon, Trifon Miclea, Bas. Pop Hărşianu, Dr. Iuliu cav. de Puşcariu, Ios. Pop de Şomcuta-mare, Cons. Stezar, George Dănilă, Lazar Baldi) — Asociaţiunea şi Societatea pentru crearea unui fond de teatru român; Raportul comitetului şi Raportul cassarului către adunarea din Sĕlişte. In fine procese verbale ale adunărei din Sĕlişte. Vocĭ de pressă asupra adunărei din Sĕlişte etc.

ULTIME SCIRI.

Viena, 7 Iunie. In şedinţa de adĭ a „Reichsrath“-ului *Cehii au continuat obstrucţiunea* prin cetirea din cuvênt în cuvênt a petiţiunilor.

Viena, 7 Iunie. Adĭ s'a ţinut conferenţa comitetului esecutiv al dreptei din cameră. Totĭ oratorii partidelor majorităţii au luat cuvêntul — Oratorul *Slavilor de sud* a propus, ca Cehii sĕ renunţe la obstrucţiune, décă ordonanţa Kindinger va fi scósă din vigóre. — Cehii *Stransky* şi *Kaizl* au declarat, că partida lor nu póte fi învinuită pentru situaţiunea de faţă, căcĭ Cehii au fost împinşĭ în obstrucţiune, la care, fără satisfaţiă, *nu vor renunţa*. — In numele partidei poporale catolice *Kathrein* a declarat, că în urma punctului de vedere cehic, legătura comună a partidelor dreptei a încetat de a mai esista. *Partida poporală nu póte lucra în alianţă c'o partidă obstrucţionistă.* — Br. *Dipauli* dise, că în împrejurările actuale, *majoritatea nu mai póte fi susţinută.* — Polonul conte *Dziedusitzky* declară în numele clubului polon, că Polonii sunt gata a sprijini orĭ-ce acţiune mijlocitóre.

Comitetul n'a luat nicĭ o decisiune. La sfîrşitul conferenţei preşedintele *Jaworsky* a propus, sĕ se ia la protocol, că *majoritatea partidelor din drépta a încetat de a mai esista*, dér contra propunerei s'au ridicat mai mulţĭ membrii.

Washington, 7 Iunie. Representantul american din Peking telegraféza, că *situaţiunea merge din rĕu în mai rĕu.* America pregătesce a trimite trupe nouĕ în apele Chinei.

Peking, 8 Iunie. Situaţiunea e estrem de gravă. Comunicaţia pe linia ferată cu Tien-Cin este întreruptă. Pretutindenĭ se pot ceti inscripţiunĭ: „*Mórte streinilor*“. Europenii fug în massă la Taku. La Tunglu a fost o ciocnire între Boxerĭ şi creştinĭ.

DIVERSE.

Puterea insectelor. Renumitul naturalist engles *James Weir*, a aflat cu ocasiunea unei vĕnătorĭ o mare rudaşcă, ce avea o greutate de 1·86 grame. A dus insecta acasă şi a făcut probă cu ea sĕ vadă, câtă greutate póte sĕ tragă după sine. A prins'o la un cărucior greu de 56 grame, pe care rudaşca l'a tras cu tótă uşurinţa, deşi cĕrucĭorul era de 30 de orĭ mai greu, decât corpul insectei. A mai pus în cărucior o greutate de 14 grame, dér şi acésta a tras'o fără a-se impuţeri; când însĕ a mai pus alte 14 grame, biata rudaşcă n'a putut sĕ tragă cărucĭorul, decât 3 centimetri. Aşa-dér insecta a putut sĕ tragă o greutate de 54 orĭ mai mare, decât greutatea corpului sĕu. A probat puterea insectei şi cu un dinamometru. A fixat piciórele insectei de un dinamometru, şi când insecta voi sĕ pornéscă, limba dinamometrului arătà 15 grame, care corĕspunde aproximativ la o desvoltare de putere, cum i-ar trebui puterii unui om greu de 100 chilogrami, décă cu o mână ar ridica ½ tonă. *Weir* află fórte interesantă descoperirea acésta, şi făcù probă cu o insectă-*Hercul*. Greutatea acestei insecte face 6·5 grame. Ea a putut sĕ tragă un cărucior greu de 115 grame la o distanţă de 6 cm. Ii puse apoi pe spate o lespede de piatră grea de 2·5 chilograme şi spre surprinderea lui vĕdù, că insecta a pus în mişcare piatra, dér n'a putut s'o ducă, căcĭ în urma mişcării, lespedea a alunecat. Décă s'ar pune în spatele unui om o greutate corĕspundĕtóre, el ar da momentan grămadă. Puterea insectelor a fost încercată mai întâiŭ la puricĭ. Resultatul a fost, că décă, în proporţiă, omul ar avé atâta putere ca insectele, el ar puté sĕ rĕstórne turnurĭ, case, ba chiar şi munţĭ mai micĭ.

Supravegherea copiilor criminalĭ. — Sub titlul de mai sus, s'a fondat de curĕnd la Paris, în strada Dauphine, 44, o societate, avĕnd de scop protejarea copiilor cu aplicărĭ rele.

Iniţiativa acestei societăţĭ a fost luată de d. M. Louis Albanel, jude de instrucţiă al tribunalului Senei.

D-sa s'a ocupat fórte mult de copiiĭ traduşĭ înaintea justiţieĭ şi a presentat rapórte remarcabile în mai multe congrese criminaliste.

Statistica oficială constată cum că 40 la sută din delicte séu crimele comise sunt fáptuite de copii. Scrierile d-lor M. Voisin consilier al curţii de Casaţiă din Franţa, M. de Corny şi Rollet, confirmă în deajuns constatările făcute.

Societatea va căuta ca, prin mĕsurĭ curative, sĕ opréscă fatalul mers al criminalităţii minorilor şi acţiunea ei va fi îndreptată mai mult în spre familie, carĭ din nenorocire posedă copii, carĭ au alunecat pe povârnişul pierdării.

Esceptând atavismul, causele mai principale, carĭ contribuesc la mărirea numĕrului de copii criminalĭ, sunt: libertatea, pe care le-o dau părinţiĭ, fuga din şcólĭ, cetirea cărţilor cu conţinut indecent, precum şi a diarelor, carĭ povestesc aventurile criminalilor. Intr'un cuvênt, lipsa absolută de supraveghere.

Casele de corecţiune, carĭ sunt instituite în acest scop, nu pot da resultatele cerute, de óre-ce cei mai mulţĭ nicĭ nu sunt remişĭ instanţelor judiciare, şi puţin timp după internare sunt înapoiaţĭ familiilor lor.

Ce ar puté face şi cum s'ar corija copilul, care revine în acelaşĭ mediu, ce póte chiar i-a deşteptat primele instincte criminale?

Societatea îşĭ va îndrepta mai mult atenţia asupra acelora, carĭ dau speranţe de îndreptare, şi n'au ajuns încă adevĕraţĭ criminalĭ.

Se vor instrui părinţii ca, printr'o continuă supraveghere, sĕ îngrijéscă de sĕnătatea copiilor, ferindu-i de contactul celor rĕi.

Societatea va înfiinţa în fie-care arondisment din Paris câte o comisiune, care va supraveghea orĭ-ce arestare de minor, causa ei şi mijlócele de corecţiune.

Paralel cu supravegherea părinţilor, societatea, prin conferinţe cu subiect moral, prin lecturĭ recomandabile, va căuta a corija pe tinerii, carĭ sunt predispuşĭ spre rele.

O mulţime de persóne din înalta aristocraţiă parisiană şi-au trimis adesiunile lor.

Dela „Tipografia A. Mureşianu“ din Braşov, se pot procura următórele cărţi:

Scrieri economice.

Tot dela Tipografia „A. Mureşianu“ se mai pot procura şi esemplare din *partea I* a Manualului: **Agrologia** séu „Agricultura generală“, 524 pag. à 5 cor., (cu posta rec. 5 cor. 50 banĭ) — şi partea II, „**Fitotechnia**“ séu cultura specială a plantelor cu 611 pag. şi 202 figurĭ. Preţul 8 (cor., cu posta rec. 8 cor. 50 banĭ).

Pentru economii de vite este de nepreţuit folos marele şi valorosul op **Zootechnia** séu cultura generală şi specială a vitelor, de *Dr. George Maior*, profesor de agricultură la şcóla superióră din Bucurescĭ (Herĕstrĕu). Deşi am anunţat încă de astătómnă apariţiunea acestui preţios op, el n'a străbătut până acum în părţile de dincóce de Carpaţĭ. Adĭ însĕ se găsesce în deposit la Tipografia „A. Mureşanu“ în Braşov şi se póte trimite imediat orĭ cui il cere. „*Zootechnia*“ este partea a treia din „*Manual de agricultură*“ al d-lui Maior, care a fost atât de călduros apreţiat din partea întregei presse române şi premiat şi din partea Academiei Române. „Zootechnia“ cuprinde *779 pag. format mare 4°* cu 225 figurĭ şi costă 8 coróne (cu posta recomandat 8 cor. 50 banĭ). Recomandăm economilor noştri de vite acéstă bogată scriere, până adĭ singură în felul sĕu în literatura română.

„Cartea Plugarilor“ séu povestirĭ economice despre grădinărit, economia câmpului, crescerea vitelor“ etc. scrisă de *Ioan Georgescu*. Tractéză despre legumărit, gunoiŭ, lucrarea pămentului, sĕmĕnăturĭ, vierit, pădurit, crescerea cailor, vitelor, galiţelor etc. Un esemplar de 90 pag. costă 26 cr. (plus 3 cr. porto). Acéstă carte a eşit numai acum de sub tipar.

„Stupăritul“, întocmit cu deosebire pentru popor, pentru începĕtorĭ şi pentru toţĭ iubitorii de acest ram al economiei, de *Constantin Dimian*, preot în Breţcu. O carte de 154 pag. format mare 8°. Preţul 80 cr. (cu posta 85 cr.)

Insoţirile de credit împreunate cu însoţirĭ de consum, de vêndare, de vierĭ, de lăptarĭ etc. Indreptare practică pentru înfiinţarea şi conducerea de astfel de însoţirĭ, de F. W. Raiffeinssen. *Ediţiunea a V-a.* Trad. de *Dr. A. Brote.* Editura Reuniunei rom. de agricultură din comit. Sibiiului. Conţine 227 pag. şi costă 80 cr. (Cu posta 90 cr).

Cele mai de lipsă cunoscinţe despre ***Legea veterinară*** — o carte forte necesară pentru economii de vite. Editura Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiului. Conţine 134 pag. format mare şi costă numai 30 cr. (cu posta 35 cr).

Cartea stuparilor săteni de Romul *Simu*. Cu mai multe ilustraţiunĭ în text. Editura Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiului. Preţul 40 cr. trimis francat.

Grădina de legume, de *Ioan F. Negruţiu*, profesor în Blaşiŭ. Pentru poporul nostru, scrierea d-lui prof. Negruţiu e de cel mai mare folos practic şi, pe cât scim, în literatura nóstră de dincóce e singura scriere mai bună în acéstă materiă. Costă 25 cr. (plus 3 cr. porto).

Vinuri din póme, de *Grigorie Halip.* prof. la şcóla agronomică din Cernăuţĭ. Este o carte de 96 pagine, în care se dau esplicaţii şi învĕţăturĭ amĕnunţite asupra modului, cum este a-se face tot feliul de vin şi must din felurite póme; carĭ póme sunt mai bune pentru facerea vinului şi cum este a-se manipula vinul pentru a avé gust bun etc. Preţul 20 cr. (prin poştă 23 cr.)

*

Din ***„Istoria legii noue“***, valorósa scriere a d-lui canonic din Blaşiŭ *Dr. Victor Szmigelski*, au apărut în Tipografia Seminariului archidiecesan din Blaşiŭ ambele tomurĭ. *Tomul I* tractéză *Tinereţele lui Isus* şi *Isus ca profet.* Partea întâiŭ începe cu „Ḑilele lui Irod“, apoi „originea, pruncia şi logodirea Mariei“, „Prevestirea nascerei Inainte mergĕtorului“; „Buna vestire“; „Nascerea Inainte mergĕtorului“ etc. etc.—In partea a doua se află următórele capitole principale: „Dela începutul activităţii publice a lui Isus până la sĕrbătórea cea dintâiŭ a Pascilor“; „Dela cea dintâiŭ până la a doua sĕrbătóre a Pascilor“; „Dela a doua până la a treia sĕrbătóre a Pascilor“; „Dela a treia până la a patra sĕrbătóre a Pascilor“. — *Tomul II* e împărţit în următórele 6 părţĭ: „Cina cea de Taină“; „Testamentul lui Mesia“; „Getsemani“; „Osândirea lui Isus“; „Calea Crucii“ şi „Golgotha“, fiind fie-care parte împărţită în numeroşi paragrafĭ. Opul are format mare; tomul I conţine 400 pag. şi costă 2 fl. (pentru România 4 lei 40 b.), ér tom II 320 pag. şi costă 1 fl. 70 cr. (porto câte 10 cr. de fiă-care tom; e recomandabil a se adauge încă 10 cr. pentru recomandare.) Acest op, bine scris, într'o limbă plăcută şi uşóră, este o adevĕrată podóbă pentru literatura nóstră bisericéscă şi e de valóre nepeţuită nu numai pentru cler, ci pentru toţi bărbaţii iubitorĭ de sciinţă şi pe lângă aceea, mai e şi forte eftin în asĕmĕnare cu mărimea. — Se póte procura şi dela Tipografia „*A. Mureşianu*“, Braşov.

*

„Rĕsboiul pentru neatêrnae,“ povestit pe înţelesul tuturor de *George Coşbuc*“, este o carte nu numai cât se póte de interesantă, bine scrisă şi atrăgĕtóre, dér tot-odată şi cea mai eftină între cărţile românescĭ, apărute până acum. Un esemplar în format mare 8° de *283 pagine* costă numai 50 cr. (cu posta 55 cr.). Cu deosebire ar fi de dorit se se rĕspândéscă cât mai mult în straturile poporului, fiind ea în adevĕr scrisă „pe înţelesul tuturor“.

Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu.
Redactor responsabil: Gregoriu Maior.

Plecarea şi sosirea trenurilor de stat reg. ung. în Braşov.

Valabil din 1 Maiŭ st. n. 1900.

Plecarea trenurilor din Braşov

Dela Braşov la Budapesta:

I. Trenul mixt la óra 5·8 min. dimin.
II. Tr. accel. (peste Clujiu) la ó. 2·45 m. p. m.
III. Trenul de pers. la óra 7·48 min. séra.
IV. Tr. acc. la óra 10·26 min. séra. (Arad)

Dela Braşov la Bucurescĭ:

I. Trenul de persóne la óra 3·55 m. dim.
II. Trenul mixt la órele 11 a. m.
III. Trenul accel. la óra 2·19 min. p. m. (ce vine pe la Clujiu).
IV. Tr. acc. la óra 5·14 m. dim. (dela Arad).

Dela Braşov la Kezdi Oşorheiu:

I. Trenul de pers. la óra 5·19 min. dim. (are legătură cu Tuşnad, Ciuc-Szereda, la óra 3·20 min. nóptea.
II. Trenul mixt la óra 8·50 min. a. m.
III. Trenul de pers. la óra 3·15 m. p. m. (are legătură cu linia Tuşnad-Ciuc-Szereda).

Dela Braşov la Zĕrnescĭ (gar. Bartolomeiu).

I. Trenul mixt la óra 9·2 min. a. m.
II. Trenul mixt la óra 5·26 min. p. m.
III. Tr. mixt, la óra 9·30 min. séra.

Dela Braşov la Ciuc-Gyimes:

I. Trenul de pers. la óra 5·19 min. dim.
II. Trenul mixt la óra 8·50 min. a. m.
III. Trenul de pers. la óra 3·15 min. p. m.

Sosirea trenurilor în Braşov:

Dela Budapesta la Braşov:

I. Tr. acc. peste Arad la óra 5·7 m. dim.
II. Trenul de persóne la óra 8 dim.
III. Tr. accel. peste Clujiŭ la ó. 2·9 m. p. m.
IV. Trenul mixt la óra 10·25 min. séra.

Dela Bucurescĭ la Braşov:

I. Trenul mixt, la óra 6.58 min. dim. (care circulă numai Vinerea dela Predeal).
II. Trenul accel. la óra 2·18 min. p. m.
III. Trenul mixt, la óra 9·27 min. p. m. (din Maiu 15 — 15 Sept.)
IV. Trenul accelerat, la óra 10·14 m. séra.
V. Tren de pers. la óra 2.10 min. p. m. (din 1 Iulie, Joia şi în tóte sĕrbătorile).

Dela Kezdi-Oşorheiu la Braşov:

I. Trenul de persóne la óra 8·25 m. dim. (are legătură cu St.-Georgiu, Ciuc-Sereda şi Ciuc-Gyimes).
II. Trenul de pers. la óra 1·51 m. p. m.
III. Trenul mixt, la óra 6·48 m. séra (are legătură cu Ciuc-Sereda).
IV. Tr. mixt, la óra 10·4 m. séra (pl. dela St-Georgiu, în Iul. 1 — 15 Sept. în tóte sĕrbătorile).

Dela Zĕrnescĭ la Braşov (gar. Bartolomeiu).

I. Trenul mixt la óra 7·2 min. dim.
II. Trenul mixt la óra 1·12 min. p. m.
III. Tr. mixt la óra 8·18 min. séra.

Dela Ciuc-Ghimes la Braşov:

I. Trenul de pers. la óra 8·25 m. dim.
III. Trenul de pers. la óra 1·51 m. p. m.
III. Trenul mixt la óra 6·48 m. séra.
V. Tr. mixt la óra 10·04 min. séra. (din Palanca dela Iul. 1 — 15 Sept în tóte sĕrbătorile).

Cursul la bursa din Viena.

Din 7 Iunie 1900.

Renta ung. de aur 4%.	116.25
Renta de coróne ung. 4%.	91.55
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½%	120.50
Impr. căil. fer. ung. în argint 4½%	99.60
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	116.80
Bonurĭ rurale ungare 4%	91.75
Bonurĭ rurale croate-slavone	92.50
Impr. ung. cu premii	158.50
Losurĭ pentru reg. Tisei şi Seghedin	138.75
Renta de argint austr.	97.90
Renta de hârtie austr.	97.75
Renta de aur austr.	116.10
Losurĭ din 1860.	134.50
Acţii de-ale Băncei austro-ungară	17.62
Acţii de-ale Băncei ung. de credit.	716.—
Acţii de-ale Băncei austr. de credit.	709.75
Napoleondorĭ	19.25
Mărcĭ imperiale	118.05
London vista.	242.10
Paris vista.	96.22½
Rente de coróne austr. 4%	97.50
Note italiene	90.65

Cursul pieţei Braşov.

Din 8 Iunie 1900.

Bancnota rom.	Cump.	19.—	Vênd.	19.04
Argint român.	Cump.	18.80	Vênd.	18.90
Napoleond'orĭ.	Cump.	19.24	Vênd.	19.26
Galbenĭ	Cump.	11.30	Vênd.	11.40
Ruble Rusescĭ	Cump.	127.—	Vênd.	—.—
Mărcĭ germane	Cump.	58.50	Vênd.	—.—
Lire turcescĭ	Cump.	10.72	Vênd.	—.—
Scris. fonc. Albina 5%		100.—	Vênd.	101.—

ABONAMENTE
LA
„GAZETA TRANSILVANIEI“

Preţul abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe trei lunĭ	3 fl. —
Pe şese lunĭ	6 fl. —
Pe un an	12 fl. —

Pentru România şi străinătate:

Pe trei lunĭ	10 fr.
Pe şese lunĭ	20 fr.
Pe un an	40 fr.

Abonamente la numerele cu data de Dumineca.

Pentru Austro-Ungaria:

Pe an	2 fl. —
Pe şese lunĭ	1 fl. —
Pe trei lunĭ	50 cr.

Pentru România şi străinătate:

Pe an	8 francĭ.
Pe şese lunĭ	4 francĭ.
Pe trei lunĭ	2 francĭ

Abonamentele se fac mai uşor şi mai repede prin **mandate postale.**

Domnii carĭ se vor abona din nou, sĕ binevoiéscă a srcie adresa lămurit şi a arăta şi posta ultimă.

Administraţiunea „Gazetei Transilvaniei“.

☞ „Gazeta Transilvaniei“ cu numĕrul à **10 fil.** se vinde la libraria **Nic. I. Ciurca** şi la **Eremias Nepoţii.**